

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

III

Bölüm 1 TEMEL KAVRAMLAR

9

1.1. İnsan	10
1.2. Yurttaş	11
1.3. İnsan Hakları	12
1.4. Temel Haklar ve Özgürlükler	12
1.5. Özgürlük	13
1.6. Hak	15
1.7. Ödev	16
1.8. Doğal Haklar ve Hukuk	17
1.9. Temel Hukuk Bilgisi	17
1.10. Hukukun Üstünlüğü ve Hukuk Devleti	20
1.11. Devlet	22
1.12. Demokrasi	26
Yararlanılan Kaynaklar	34

Bölüm 2 DEVLET VE DEMOKRASİ

37

2.1 Devletin Tanımı, Kökeni ve Ortaya Çıkışı	38
2.2 Devletin Varlık Koşulu	46
2.2.1. Ülke	46
2.2.2. Millet	46
2.2.3. Egemenlik	46
2.2.4. Devlet Biçimleri	47
2.3. Yapılarına Göre Devlet Biçimleri	47
2.3.1. Tek/Basit Yapılı Devlet	47
2.3.2. Karma/Bileşik Yapılı Devletler	48
2.4. Egemenliğin Kullanışına Göre Devlet Biçimleri	48
2.4.1. Demokratik Devlet	48
2.4.2. Seçkin Devlet	48
2.5. Dünya Görüşlerine Göre Devlet Biçimleri	48
2.5.1. Kapitalist Devlet	48
2.5.2. Sosyal Devlet	49
2.5.3. Sosyalist Devlet	49
2.5.4. Faşist Devlet	49
2.5.5. Nasyonal Sosyalist Devlet	49
2.6. Demokrasi Düşüncesinin Tanımı ve Gelişimi	50
2.6.1. Demokrasi Türleri	58
2.6.2. Demokrasinin Temel İlkeleri	61
2.6.3. Demokrasinin Kurumları	63

2.6.4. Yaşama Biçimi Olarak Demokrasi	64
Yararlanılan Kaynaklar	68
Bölüm 3 BATI'DA İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ	73
3.1. İlkçağda Batı'da İnsan Hakları	75
3.1.1. Eski Yunan'da Haklar ve Özgürlükler	76
3.1.2. Roma İmparatorluğu Döneminde İnsan Hakları	79
3.2. Ortaçağ'da Batı'da İnsan Hakları	81
3.3. Yeniçağ'da Batı'da İnsan Hakları ve Özgürlükleri	83
3.3.1. İnsan Hakları Alanındaki Yaklaşımlar	83
3.3.2. İngiltere'de İnsan Hakları Alanındaki Gelişmeler	86
3.3.3. Amerika'da İnsan Hakları Alanındaki Gelişmeler	87
3.3.4. Aydınlanma Hareketi ve Fransız Devrimi	88
3.4. 19. Yüzyılda Batı'da İnsan Hakları	91
3.5. 20. Yüzyılda Batı'da İnsan Hakları Alanındaki Gelişmeler	92
Yararlanılan Kaynaklar	97
Bölüm 4 İNSAN HAKLARININ TÜRKİYE'DE TARİHSEL GELİŞİMİ VE ANAYASAL SÜREÇLER	99
4.1. Eski Türklerden İtibaren İnsan Hakları	100
4.2. Sened-i İttifak (1808)	102
4.3. Tanzimat Fermanı (Gülhane Hatt-ı Hümayunu)	105
4.4. Islahat Fermanı	107
4.5. Kanun-i Esasi (1876 Anayasası)	108
4.6. 1921 Anayasası (Teşkilat-I Esasiye Kanunu)	110
4.7. 1924 Anayasası	111
4.8. 1961 Anayasası	113
Yararlanılan Kaynaklar	119
Bölüm 5 İNSAN HAKLARI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI	121
5.1. 1982 Anayasası'nın Tanıtımı	122
5.1.1. 1982 Anayasası'nın Hazırlanması ve Kabul Edilmesi	122
5.1.2. 1982 Anayasası'nın Özellikleri	124
5.1.3. 1982 Anayasası'nın Başlangıç İlkeleri	125
5.2. 1982 Anayasası'na Göre Devletin Nitelikleri	126
5.2.1. Cumhuriyetçilik İlkesi	126
5.2.2. Üniter Devlet İlkesi	127
5.2.3. İnsan Haklarına Saygılı Devlet İlkesi	127
5.2.4. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet	128
5.2.5. Demokratik Devlet İlkesi	130
5.2.6. Laik Devlet İlkesi	130

5.2.7. Sosyal Devlet İlkesi	131
5.2.8. Hukuk Devleti	132
5.2.9. Eşitlik İlkesi	133
5.3. 1982 Anayasası'nda Temel Hak ve Özgürlüklerin Sıralanışı	134
5.3.1. Kişinin Hakları ve Ödevleri (Koruyucu Haklar)	134
5.3.2. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (İsteme Hakları)	135
5.3.3. Siyasi Haklar ve Ödevler (Katılma Hakları)	135
5.4. 1982 Anayasası'nın İnsan Hakları ile İlgili Hükümleri	138
5.5. 1982 Anayasası'na Göre Devlet Sistemi	148
5.5.1. Yasama Organı	149
5.5.2. Yürütme Organı	149
5.5.3. Yargı	149
Yararlanılan Kaynaklar	150
Bölüm 6 İNSAN HAKLARININ ULUSLARARASI ALANA GEÇİŞİ	153
6.1 İnsan Hakları ve Uluslararası Hukuk	154
6.2 İnsan Haklarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Örgütler ve Belgeler	156
6.2.1 Birleşmiş Milletler	156
6.2.2 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi	158
6.2.3. Uluslararası Çalışma Örgütü	159
6.2.4 Avrupa Konseyi	161
6.2.5 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	164
6.2.6 Avrupa Sosyal Şartı	166
6.2.7 Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı	167
6.3 İnsan Hakları Alanında Faaliyet Gösteren Uluslararası Sivil Toplum Örgütleri	169
6.3.1 Uluslararası Af Örgütü	169
6.3.2 Uluslararası Hukukçular Komisyonu	172
6.3.3 Uluslararası Kızılhaç Komitesi	172
Yararlanılan Kaynaklar	174
Bölüm 7 İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ EĞİTİMİ	177
7.1. İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitiminin İlkeleri ve Amacı	178
7.2. Etkili İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	183
7.3. Ailede Demokratik Hayat ve Değerler	186
7.4. Okulda Demokratik Hayat ve Değerler	188
7.5. Toplumda Demokratik Hayat ve Değerler	199
Yararlanılan Kaynaklar	204

EK 1:İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ	207
EK 2:FRANSIZ İNSAN VE YURTTAŞ HAKLARI BİLDİRİSİ (3 Eylül 1791)	213
EK 3:ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME	215
EK 4:İNSAN HAKLARININ VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİNİN KORUNMASINA İLİŞKİN SÖZLEŞME	235